

Wilsonov odgovor Avstriji

Avstro-Ogrska je na svojo noto z dne 4. oktobra Zedinjenim državam dobila po švedskem poslaniku v Vaingtonu ta le odgovor:

Državni departement, 18. okt. 1918

Gospod!

Imam čast, Vam potrditi sprejem Vaše note z dne 7. t. m. s katero ste nam izročili poročilo c. in kr. vlade avstro-ogrsko našemu predsedniku. Prosim Vas, bodite tako prijazni in izročite po Vaši vladi c. in kr. vladi naslednji odgovor:

Predsednik smatra za svojo dolžnost, sporočiti avstro-ogrski vladi, da se ne more baviti predloženim predlogom te vlade, ker so od njegove poslanice z dne 8. januarja nastopili gotovi dogodki največje važnosti, ki nujno soodločujejo ter so spremenili odgovornost vlade Zedinjenih držav.

Med 14 pogoji, ki jih je predsednik tedaj formuliral, je tudi bil sledeči:

Narodom Avstro-Ogrske, katerih mesto želimo zavarovati in zasigurati med narodi, se mora zjamčiti najprostejša možnost za avtonomen razvoj.

Odkar je bil napisan ta stavek ter pove dan v kongresu Združenih držav, je vlada Združenih držav priznala, da obstoja vojno stanje med Čehoslovaki in med Nemčijo in avstro-ogrsko državo ter da je češko slovaški Narodni svet de facto (dejanski) vojskujoča se vlada, katera je opremljena s primerno avtoriteto, da vodi vojaške in politične zadeve Čehoslovakov. Priznala je (vlada Zedinjenih držav) tudi v najširšem obsegu pravičnost narodnih stremeljenj Jugoslovancev za svobodo.

Predsednik torej ni več v stanju, priznati samo golo avtonomije teh narodov kot podlagó za mir, temveč je prisiljen vztrajati pri tem, da sodijo Jugoslovani in ne on o tem, kateri ukrepi od strani avstro-ogrsko vlade bi zadovoljili težnje in mišljenje narodov o njih pravicah in o njihovem namenu kot član družine narodov.

Sprejmite gospod, ponovno zagotovilo mojega najvišjega spoštovanja,

Podpisan: Robert Lansing.

Položaj

Maribor, 22. okt.

Naš cesar Karel je izdal dne 17. oktobra na avstrijske narode oklic, v katerem jim obljublja neoviran razvoj in samostojnost. Po cesarjevi besedah bi naj bila Avstrija v bodoče po volji svojih narodov zvezna država, v kateri bi naj vsak narod na svojem ozemlju tvoril svoje lastno državo. V Avstriji bi se ustanovile te-le nove države: Ilirska (jugoslovanska), češko-slovaška, rusinska in nemško-avstrijska. Za Poljake se ustanovi samostojna Poljska, obstoječa iz vseh dežel, kjer prebivajo Poljaki. Trst pa bi dobil svojo lastno upravo ter bi bil neposredno podvržen osrednji državni oblasti. Cesarjev oklic, ki so ga sestavili in popravljali sami Nemci in Madžari in za katerega je odgovoren ministrski predsednik Hussarek, povdarja, da se nova državna preuredba v nobenem oziru ne dotika dežel ogrske krone. Torej bi prišle glade Jugoslavije v pošteb samo slovenske in hrvaško-srbske pokrajine, ki spadajo pod Avstrijo; istotako bi bili v češki državi samo kraji, kjer prebivajo avstrijski Čehi brez Slovkov in brez velikega dela dežel češke krone, katera hočejo Nemci oddrgati od Češke. S takim polovičarstvom seveda ne more biti noben Slovan zadovoljen. Radi tega je naše politično vodstvo, t. j. Jugoslovanski klub, odklonil preuredbo države, kakor jo ponuja cesarjev oklic. Mi zahtevamo združitev vseh krajev, kjer prebivajo Slovenci. Hrvati in Srbi, v samostojno in popolnoma svobodno Jugoslavijo. Dokler vlada ne ugodí tej naši zahtevi, ni misliti na mir. Saj povdarja predsednik severoameriških Zedinjenih držav, Wilson, da je prisiljen vztrajati pri tem, da narodi sami sodijo o svoji usodi in o ustanovitvi svojih držav. Wilson in njegovi zavezniki poprej ne marajo skleniti miru ne z Avstrijo in ne z Nemčijo. Kdor se še torej zda protiv samostojnosti Jugoslovancev, je kriv, da se nadaljuje vojna. Ti krivci so Nemci in Madžari, ki odklekajo Slovanom pravico do ustanovitve naših držav. Položaj je danes tak, da bomo Slovani dobili vse, kar zahtevamo, ali je potem to ljube našim dosedanjim tlačiteljem ali ne. Mejo med Jugoslavijo in Nemško Avstrijo ne bo delala Drava, kakor so razbohnali v svet nemški časnikarji, ampak se-

verno našo mejo si bomo določili mi Slovenci sami, kjer si jo bomo hoteli! Naša volja pa je ta, da bo Jugoslavija segala tako daleč, kakor daleč sega slovenska govorica. Niti eden kraj, kjer govorijo, ali so pred leti govorili slovensko, ne sme ostati izven Jugoslavije. Da se izvrši ta veliki načrt za našo svobodo, se je v Zagrebu ustanovil veliki jugoslovanski Narodni svet (Narodno veče), ki vodi zdaj vse predpriprave za ustanovitev Jugoslavije. (Glej: Proglas na jugoslovanski narod.) Torej Jugoslovani! Glavo po konci, ker bliža se naše odrešenje!

Nemčija je baje že sestavila odgovor na zadnje Wilsonovo mirovno pismo. Ker odgovor nič ne omenja odstopa cesarja Viljema in sploh Hohenzollerncev od nemškega prestola ter tudi ne pove nič natančnega glede drugih Wilsonovih zahtev, je skoraj gotovo, da bodo Wilson in njegovi zavezniki odklonili ponujeno premirje z Nemčijo in vojska se bo nadaljevala. Ali bodo merodajni činitelji v Nemčiji se obotavljali ter odlašali tako dolgo, dokler ne bodo sovražniki Nemčije od juga in zahoda primarširali v Berlin in tam narekovali Nemcem mir, kakoršnega bo četverosporazum hotel?

Na frontah je sedaj položaj tak-le: V Srbiji se nemško-avstrijska armada umika noč in dan. Združena srbsko-ameriško-francosko-angleško-italijanska armada, ki šteje nad milijon mož, je zavzela že tudi večji del Stare Srbije. Sovražne čete se bližajo Belgradu in Sarajevu. Soditi po sedanjem položaju in dogodkin, ki se odigravajo te dni, bo menda Belgrad in vsa Srbija te dni, ko dobijo čitatelji naš list v roke, že vsa v srbski oblasti. V Srbiji vlada seveda velikanski veselje, da je domovina oteta tujega jarma. V Albaniji so se morale naše čete umakniti proti severu in izprazniti zasedene kraje. Umikanje je silno težavno, ker se mora naša armada boriti zoper več sovražnikov. Za hrbtom so se namreč naenkrat pojavile močne ustaške čete, katerim so se še pridružili številni dezertjerji. V Crnigori je izbruhnila vstaja. — Četverosporazumovi listi pišejo, da bo četverosporazumova armada po zasedenju Srbije navalila na Ogrsko. — O italijanskem bojišču pravi naš generalni štab, da ni tam nobenih posebnih dogodkov, a tujezemski listi naglašajo, da se je naša armada na Benečanskem že začela umikati. — Na zahodu se nemška armada umika vedno dalje in dalje. Nemci so že popolnoma izpraznili belgijsko obal do nizozemske meje. Umikajo se tudi na ostali črti do Svice. Ves napor maršala Hindenburga in njegovih pomočnikov, ustaviti umik nemške armade, je zaman. Naval ogromne in silne sovražne armade je tako velik, da je vsak odpor nemških čet namah uničen. — Turki so prosili Wilsona za premirje in mir, kakor Bolgari in so se menda že popolnoma udali v svojo usodo. Turčija bo razdeljena.

Dasiravno je že dosedaj bil ves svet razun Madžarov proti Nemčiji, vendar še vstajajo proti njej vedno novi sovražniki. Sedaj ji grozita še tudi sosedni državi Nizozemska in Danska. Poslednja zahteva, da ji mora Nemčija vrniti del dežele Slezvig, katero ji je iztrgala s pomočjo Avstrije l. 1864.

Tak je sedanjí položaj:

V dosego svojega smotra se je Nemeč posluževal krute sile. Nekaj časa se je zdela, kakor da se bodo izpolnile vsenemške sanje ter bo nemška moč res zavladovala nad celim svetom. Pa vsenemški san je bil kratek. Zmagala je pravica! Bog je uslišal kliče trpečih in jim je poslal rešitelja.

Ne bo dolgo, ko bomo zapisali dve besedi: Svoboda in mir!

Veleizdajalci!

Nemci so postali veleizdajalci! Javno kričijo in vpijejo te dni na shodih in v svojih listih, da se mora nemški del Avstrije priklopiti Nemčiji. Nemški nacionalci torej zapuščajo svojo staro domovino in svojega cesarja in se kar javno pridružujejo veleizdajalcem. Dosedaj so vedno vpili, da smo Slovani veleizdajalci, samo, ker smo zahtevali svojo narodno svobodo. Kje si, vlada?

Trpeli smo velike krivice, a pretrpeli smo! Na jugu ste po nedolžnem pomorili na tisoče slovanskih mož in žen, mladeničev in mladenk, otrok in starčkov.

Alpski Nemci in Slovenci.

Dogodki zadnjih tednov so zmešali avstrijskim Nemcem štrane in možgane. Oboje bi zdaj v naglici radi uredili, pa gre jako težko. Nekateri so prav milostno privolili, da se združijo Slovenci s Hrvati in Srbi v eno skupino, drugi iščejo za sebe rešitev v nemškem rajhu, mnogo jih je, ki pravijo, uredimo si svojo državo po načelih samoodločbe. V graški „Tagespost“ z dne 17. oktobra roti neki nemškona-

cionalni politik (ki se ni upal podpisati) alpske Nemce, da ne smejo pod nobenim pogojem dovoliti združitve Slovencev in Hrvatov. Alpskonemška država šteje baje 6% milijona ljudi, torej jim poldrugi milijon Slovencev ne sme zapirati pota do morja, ki se dovoljuje Poljakom in Srbom. Manjši narod ne sme zastavljati poti večji državi. Slovenci in Hrvati so narodnostno različni, torej jih mora politika ločiti, kakor so politično ločeni Holandci od Nemcev, Danci od Norvežanov. Na severni obali Francije je 17 milijona Bretoncev, svet še o njih niti ne ve, da so, četudi jih je več kot Slovencev.

Da bodo nemški bralec verjeli takim izjavam, je gotovo, ker vemo, da so premalo samostojni, da bi znali misliti s svojimi možgani. Mi si pa sodimo: Če avstrijski vsenemci tako hrepenijo po severu, če tako žalujejo za svojim Kaiserjem, potem jim je edina rešitev zveza s Severnim morjem. Tudi je debela laž in pesek v oči, da bi bilo Nemcev, ki po zemljepisni legi nagibajo k jugu, 6% milijona. Na južni bi bili navezani Nemci Stajerske, Koroške, deloma Tirolske, teh pa ni nikdar nad 6 milijonov. Nemci ob Donavi imajo prosto pot proti severu. O razmerju Slovencev do Hrvatov sodi dotični „učeni“ pisec kakor slepec o barvah. Najbolj ganljivo je, kako dokazuje, da nimajo Slovenci in Hrvati zgodovinske pravice do ujedinjenja. Zakaj torej nimajo te pravice?? Čujte in strmite! Slovence so podjarmili Nemci, Hrvate pa Madžari! Če so nas torej cela stoletja tepli na eni strani Nemci, na drugi pa Madžari, je to dokaz (zgodovinski), da se zdaj ne smemo združiti, ampak še naprej držati svoje krvave hrbte nemškemu in madžarskemu biču. Tudi narodnostne pravice do združenja nimamo, ker govorimo različen jezik. Nemci je že od nekdaj odločno, da ima trdo glavo do priučjenja tujih, zlasti slovanskih jezikov, zato je naravnost zabava za Slovence, ako čita kakšno razpravo Nemca o razmerju slovanskih jezikov. Res je, pravi, da ima umetna književna slovenščina nekaj podobnosti s hrvaščino, tudi je res, da se najdejo prehodi med obema jezikoma, pa kaj podobnega se najde tudi med drugimi narodi, ki so politično ločeni. Torej mora tudi Slovence in Hrvate politika ločiti.

Prepozno je prišel nemški Muhl s svojo zagozo, ki jo hoče zabiti med Slovence in Hrvate. Kako bi si mašil ušesa, ko bi slišal našo lepo pesem: „Od njina nas jedna, sloboda željna mati...“ a plakala je biedna — sukobi što je prafi — gdje još smo pociepiani dok robstvo tisti nas, a naši liek toj rani, to zavjet naš i spas... Slovence i Hrvat, za uvijek brat i brat.“ Dozdaj je plakala žalostno naša bedna mati, ko je videla, da nas suženstvo loči in k tlom tišči, pa rešitev smo si našli v najglobljem prepričanju, da smo si bratje na veke, Slovenci in Hrvati. Našega pobratimstva, naše zveze ne razbije odslej nobena sovražna sila. Kar je pa odločno zavednih Slovencev, naročimo si hrvatske časopise, čitajmo hrvatske knjige, razširjajmo znanje hrvaščine med ljudstvom. Pevski zbori, poprimite se krasnih hrvatskih skladb, ki imajo v sebi ogenj ljubezni do domovine, kakršnega zastoj iščemo v pesmih drugih narodov. Tako se bo misel pobratimstva dejansko razširila tudi med nižjimi sloji našega ljudstva ter povzdignila njegov narodni ponos. Nemcem pa mirno svetujemo, naj le bolje pazijo na svojo „Wacht am Rhein“, naše slovansko morje Adrijansko pa naj pustijo pri miru.

Slovenskim staršem v pr emišljevanje.

(Dopis iz Poljčan.)

Roseggerjevo šolo v Peklu pohaja letos v cellem 145 otrok. Torej napredek napram lanskemu letu. Gotovo je, da je še pri nas nekaj nezavednežev, ki mislijo, da je bolj „nobel“, če se otrok odgoji za nevednega nemškutarja, kakor pa za značajnega narodnjaka in na ta način žrtvujejo svoje otroke tej ponemševalnici. Ker takih ljudi danes ni več mnogo, se ta uspeh ne more na račun teh beležiti. Vzroka naraščanja števila nemško šolo obiskujočih otrok je iskati čisto drugje. Brihtna glava že od nekdaj, ta pekelski nadučitelj se poslužuje za lovljenje dece čisto originalne metode — dobrega razredovanja. V tej famozni šoli dobi vsak tepec dober red. Dogaja se, da hodijo nezavedni starši otrok, ki v okoliški šoli slabo napredujejo, k učitelstvu in groze, da bodo svoje otroke pošiljali rajši v pekelsko nemško šolo, če bodo slabo razredovani. Posledica temu je, da se nažene iz cele okolice najslabši material, seveda še zmiraj dosti dober za nemškutarsko politiko, v to šolo. Največje tepce in potepuhe poljčanske in laporske šole najdeš naenkrat v tej šoli in ti vsi seveda naenkrat izvrstno napredujejo. Uspeh tega dobrega razredovanja tudi ne izostane. Starši mislijo po izpričevalih, da otroci bogve kako napredujejo in jih dajo v srednje šole, kjer vsi dosledno propadejo. Do sedaj še razven enega ni nobeden učenec te šole izdelal gimnazijskega razreda niti ne z zadostnim uspehom. Ta edina izjema pa ni zasluga nadučitelja Schmucka, marveč instruktor kakor tudi fantov oče sta mu ubijala celo leto v glavo analizo nemškega stavka v potu svojega obraza. Če bi g. Schmuck o svojih pedagoških uspehih dvomil, se mu lahko na željo imena navedejo. Kakor se kaže, ni naloga te ponemševalnice napredek, marveč v smislu nemškonaacionalne zavratne politike umoriti vsak talent in vzgojiti kolikor mogoče več hlapcev in viničarjev za tukajšnje mogotce „nemškega“ kalibra.

Očetje in matere, še je čas, popravite napako, če ste vpisali svoje otroke pod pritiskom ali kakorkoli v to šolo. Jugoslavija vam trka na vrata, kjer